Zbiór Orzeczeń

POSTANOWIENIE TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 10 stycznia 2019 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Umorzenie postępowania

W sprawie C-169/18

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Court of Appeal (sąd apelacyjny, Irlandia) postanowieniem z dnia 23 lutego 2018 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 2 marca 2018 r., w postępowaniu:

Atif Mahmood,

Shabina Atif,

Mohammed Ahsan,

Mohammed Haroon,

Nik Bibi Haroon,

Noor Habib i in.

przeciwko

Minister for Justice, Equality and Law Reform,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba)

w składzie: J.C. Bonichot, prezes izby, R. Silva de Lapuerta (sprawozdawca), wiceprezes, A. Rosas, L. Bay Larsen i M. Safjan, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

– w imieniu A. Mahmooda i S. Atif przez U. O'Brien i C. Sinnott, solicitors, C. O'Dwyera, SC, oraz D. Leonarda, BL,

* Język postępowania: angielski.

– w imieniu M. Ahsana przez U. O'Brien i C. Sinnott, solicitors, C. O'Dwyera, SC, oraz S. Michael Haynes, barrister,

– w imieniu M. Haroona i N.B. Harron przez S. Kirwana, solicitor, M. Lynna, SC, oraz A. Lowry'ego, BL,

– w imieniu N. Habiba przez E. Larney, solicitor, oraz M. Lynna, SC, i A. Lowry'ego, BL,

– w imieniu Irlandii przez M. Browne, G. Hodge oraz T. Joyce'a, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez M. Collinsa, SC, i S. Kingston, BL,

– w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego i R. Kanitza, działających w charakterze pełnomocników,

– w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez S. Brandona i R. Fadoju, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez D. Blundella, barrister,

– w imieniu Komisji Europejskiej przez J. Tomkina i E. Montaguti, działających w charakterze pełnomocników,

po wysłuchaniu rzecznika generalnego,

wydaje następujące

Postanowienie

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 5 ust. 2 dyrektywy 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniającej rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylającej dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG (Dz.U. 2004, L 158, s. 77 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 5, t. 5, s. 46; sprostowania: Dz.U. 2004, L 229, s. 35; Dz.U. 2005, L 197, s. 34).

2 Wniosek ów został złożony w ramach sporu pomiędzy Atifem Mahmoodem, Shabiną Atif, Mohammedem Ahsanem, Mohammedem Haroonem, Nik Bibi Haroon oraz Noorem Habibem i innymi a Minister for Justice, Equality and Law Reform (ministrem sprawiedliwości, równości i reformy prawa, Irlandia, zwanym dalej „ministrem") w przedmiocie terminu rozpatrywania wniosków o wydanie wiz złożonych przez członków rodziny A. Mahmooda, M. Ahsana, M. Haroona i N. Habiba.

Spór w postępowaniu głównym i pytania prejudycjalne

3 W dniach, odpowiednio, 16 listopada 2015 r., 18 marca 2016 r., 21 grudnia 2015 r. i 16 grudnia 2015 r. A. Mahmood, M. Ahsan, M. Haroon i N. Habib, obywatele Zjednoczonego Królestwa, wnieśli do High Court (sądu wyższej instancji, Irlandia) skargi przeciwko ministrowi ze względu na zarzucane opóźnienie w rozpatrywaniu wniosków o wydanie wiz wjazdowych do Irlandii dla członków ich rodzin, obywateli państw trzecich, a mianowicie Islamskiej Republiki Pakistanu oraz Islamskiej Republiki Afganistanu.

4 Ponieważ High Court (sąd wyższej instancji) uwzględnił rzeczone skargi, minister wniósł odwołania do Court of Appeal (sądu apelacyjnego, Irlandia), który to sąd postanowił o ich połączeniu do celów rozpatrzenia.

5 Atif Mahmood jest obywatelem Zjednoczonego Królestwa, który ma zwykłe miejsce zamieszkania w Zjednoczonym Królestwie i od 2013 r. pozostaje w związku małżeńskim z pakistańską obywatelką S. Atif. Atif Mahmood zamierzał wyjechać ze swoją małżonką do Irlandii, dlatego też w dniu 9 lipca 2015 r. w konsulacie Irlandii w Karaczi (Pakistan) wystąpił dla niej o wizę wjazdową. Od tego czasu oboje mieszkają w Pakistanie w oczekiwaniu na rozpatrzenie tego wniosku.

6 Mohammed Ahsan jest obywatelem Zjednoczonego Królestwa pracującym w Irlandii od maja 2015 r. W czerwcu 2012 r. ożenił się w Pakistanie z Malaiką Gulshan, pakistańską obywatelką, z którą miał syna. W dniu 7 sierpnia 2015 r. M. Gulshan złożyła w ośrodku przyjmowania wniosków wizowych w Lahaur (Pakistan) wniosek o wydanie wizy wjazdowej do Irlandii dla niej i dla jej syna.

7 Mohammed Haroon jest obywatelem Zjednoczonego Królestwa, który prowadzi w Irlandii przedsiębiorstwo w branży gastronomii szybkiej obsługi i od 2013 r. pozostaje w związku małżeńskim z N.B. Haroon, afgańską obywatelką. W dniu 4 czerwca 2015 r. N.B. Haroon złożyła w Irlandii, za pośrednictwem swych prawników, wniosek o wydanie wizy wjazdowej do tego państwa członkowskiego, aby dołączyć tam do małżonka.

8 Noor Habib jest obywatelem Zjednoczonego Królestwa, mieszkającym w Irlandii od lutego 2015 r. jako osoba prowadząca działalność na własny rachunek. Urodził się w Afganistanie w 1968 r., a w 1990 r. poślubił swoją pierwszą małżonkę, z którą miał trójkę dzieci. W czerwcu 2015 r. wniosek o wydanie wizy wjazdowej dla jego matki został złożony w biurze wizowym Irlandii w Abu Zabi (Zjednoczone Emiraty Arabskie), a wnioski o wydanie wiz wjazdowych dla jego dwóch synów oraz czterech wnuków zostały złożone w Irlandii przez ich przedstawiciela prawnego.

9 Skarżący w postępowaniu głównym twierdzą, że terminy rozpatrywania wniosków o wydanie wiz będących przedmiotem postępowania głównego stanowią naruszenie wymogów przewidzianych w art. 5 ust. 2 dyrektywy 2004/38.

10 Natomiast zdaniem ministra, po pierwsze, termin rozpatrywania wniosków o wydanie wiz nie jest nieracjonalny, ponieważ jest on uzasadniony koniecznością przeprowadzenia weryfikacji i kontroli w celu wykrycia oszustw, nadużyć prawa lub przypadków małżeństw fikcyjnych. W tym względzie minister wskazuje na istnienie w Irlandii i Zjednoczonym Królestwie sieci przestępczych, które zajmują się ułatwianiem małżeństw fikcyjnych, oraz przedsiębiorstw nastawionych na zysk, ułatwiających przyjazd do Irlandii obywateli Unii jedynie w sztucznym celu powstania obowiązku na podstawie prawa Unii.

11 Następnie minister uznaje, że termin rozpatrywania wniosków o wydanie wiz będących przedmiotem postępowania głównego nie jest nieracjonalny, ponieważ jest on uzasadniony koniecznością przeprowadzenia dogłębnych kontroli bezpieczeństwa w celu uniknięcia ryzyka zagrożenia atakiem terrorystycznym, w przypadku gdy osoby, których dotyczą wnioski, pochodzą z państw trzecich budzących konkretne obawy tak jak w niniejszej sprawie.

12 Wreszcie minister zwraca uwagę na bardzo wyraźny wzrost liczby wniosków o wydanie wizy składanych przez małżonków obywateli Unii zamieszkałych w takich państwach trzecich. Liczba ta powiększyła się o 1417% w latach 2013–2015; liczba wniosków wzrosła z 663 w 2013 r. do 10 062 w 2015 r. Ten nieprzewidywalny wzrost uzasadnia, zdaniem ministra, przedłużenie terminu rozpatrywania wniosków o wydanie wiz.

13 Ponadto minister podnosi, że skarżący w postępowaniu głównym nie mogą powoływać się na art. 5 ust. 2 dyrektywy 2004/38, do momentu gdy weryfikacje i kontrole nie zostaną przeprowadzone. Zdaniem ministra to do osoby ubiegającej się o wizę dla członka rodziny obywatela Unii należy wykazanie, zanim będzie można powołać się na ów przepis, istnienia prawdziwych relacji uprawniających członka rodziny będącego obywatelem państwa trzeciego do otrzymania prawa pobytu.

14 Sąd odsyłający uważa, że należy oddalić ten argument obrony, jako że rzeczywistą kwestią jest to, czy opóźnienia w rozpatrywaniu wniosków o wydanie wiz wjazdowych takich jak tych będących przedmiotem postępowania głównego stanowią naruszenie rzeczonego przepisu oraz czy opóźnienia te można uzasadnić wskazanymi okolicznościami.

15 Zdaniem sądu odsyłającego opóźnienia w rozpatrywaniu wniosków o wydanie wiz wjazdowych przekraczające dwa lata stanowią, co do zasady, naruszenie art. 5 ust. 2 dyrektywy 2004/38. Ponadto sąd ów ma wątpliwości, czy takie opóźnienie można uzasadnić względami przedstawionymi przez ministra; sąd uważa, że gdyby tak było, prawodawca Unii wyraźnie przewidziałby to w owej dyrektywie.

16 Dodatkowo sąd odsyłający zauważa, że na rozpatrzenie przez ministra oczekuje obecnie około 7300 wniosków o wydanie wiz wjazdowych oraz że rozstrzygnięcie toczącej się przed tym sądem sprawy będzie miało wpływ na każdy z owych wniosków.

17 W tych okolicznościach Court of Appeal (sąd apelacyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Z zastrzeżeniem możliwych powodów wskazanych w pytaniach drugim, trzecim i czwartym, czy państwo członkowskie narusza wynikający z art. 5 ust. 2 dyrektywy 2004/38 obowiązek wydania wizy tak szybko, jak to jest możliwe, małżonkowi i członkom rodziny obywatela Unii korzystającego z prawa do swobodnego przemieszczania w danym państwie członkowskim lub zamierzającego korzystać z takich praw, w przypadku gdy opóźnienie w rozpatrzeniu takiego wniosku przekracza 12 miesięcy?

2) Bez uszczerbku dla pytania pierwszego, czy opóźnienia w rozpatrzeniu wniosku wizowego lub wydaniu decyzji w sprawie takiego wniosku zgodnie z art. 5 ust. 2 wynikające z konieczności zapewnienia, w szczególności w drodze sprawdzenia przeszłości, że wniosek nie opiera się na oszustwie lub nadużyciu praw, w tym że małżeństwo nie jest fikcyjne, na mocy art. 35 dyrektywy [2004/38] lub na innej podstawie, są uzasadnione, a tym samym nie naruszają art. 5 ust. 2 [owej dyrektywy]?

3) Bez uszczerbku dla pytania pierwszego, czy opóźnienia w rozpatrzeniu wniosku wizowego lub wydaniu decyzji w sprawie takiego wniosku zgodnie z art. 5 ust. 2 wynikające z konieczności gruntownego sprawdzenia przeszłości i przeprowadzenia gruntownej kontroli bezpieczeństwa w odniesieniu do osób pochodzących z niektórych państw trzecich ze względu na konkretne obawy dotyczące bezpieczeństwa w odniesieniu do osób przyjeżdżających z takich państw trzecich, na mocy art. 27 lub art. 35 dyrektywy [2004/38] lub na innej podstawie, są uzasadnione, a tym samym nie naruszają art. 5 ust. 2 [owej dyrektywy]?

4) Bez uszczerbku dla pytania pierwszego, czy opóźnienia w rozpatrzeniu wniosku wizowego lub wydaniu decyzji w sprawie takiego wniosku zgodnie z tym art. 5 ust. 2, wynikające z nagłej i nieprzewidzianej fali takich wniosków od obywateli niektórych państw trzecich, które mogą stanowić realne zagrożenie dla bezpieczeństwa, są uzasadnione, a tym samym nie naruszają art. 5 ust. 2 [dyrektywy 2004/38]?”.

Postępowanie przed Trybunałem

18 Na pisemnym etapie postępowania Irlandia zauważyła, że w marcu 2017 r. w stosunku do wniosków o wydanie wiz będących przedmiotem postępowania głównego wydano decyzje odmowne. Skargi złożone na te decyzje zostały oddalone, odpowiednio, w lipcu 2017 r. w odniesieniu do małżonki

A. Mahmooda, w grudniu 2017 r. w odniesieniu do małżonki i syna M. Ahsana, w lutym 2018 r. w odniesieniu do małżonki M. Haroona i w styczniu 2018 r. w odniesieniu do matki, dwóch synów i czterech wnuków N. Habiba.

19 W następstwie tej informacji na podstawie art. 101 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem sekretariat Trybunału pismem z dnia 18 października 2018 r. wezwał sąd odsyłający do wskazania Trybunałowi, czy postępowanie główne stało się bezprzedmiotowe lub czy odpowiedź Trybunału nadal jest konieczna do rozstrzygnięcia toczącego się przed tym sądem sporu.

20 Pismem z dnia 31 października 2018 r. sąd odsyłający odpowiedział, że chociaż odpowiedź Trybunału nie jest konieczna w odniesieniu do skarżących w postępowaniu głównym, pragnie on jednak podtrzymać wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, ponieważ odpowiedź taka miałaby wpływ na tysiące obecnie rozpatrywanych spraw.

W przedmiocie odesłania prejudycjalnego

21 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem procedura przewidziana w art. 267 TFUE jest instrumentem współpracy pomiędzy Trybunałem i sądami krajowymi, dzięki któremu to instrumentowi Trybunał dostarcza sądom krajowym elementów wykładni prawa Unii, które są im niezbędne dla rozstrzygnięcia zawisłych przed nimi sporów (postanowienie z dnia 15 listopada 2017 r., Aranyosi, C-496/16, niepublikowane, EU:C:2017:866, pkt 22).

22 Jak wynika zarówno z brzmienia, jak i struktury art. 267 TFUE, warunkiem zastosowania procedury prejudycjalnej jest rzeczywista zawisłość przed sądem krajowym sporu, w ramach którego sąd ten będzie wezwany do wyrokowania z uwzględnieniem orzeczenia prejudycjalnego (postanowienie z dnia 3 marca 2016 r., Euro Bank, C-537/15, niepublikowane, EU:C:2016:143, pkt 32).

23 Uzasadnieniem zwrócenia się z pytaniem prejudycjalnym nie jest bowiem zamiar uzyskania doradczych opinii w odniesieniu do pytań o charakterze ogólnym czy hipotetycznym, lecz potrzeba związana nierozerwalnie z rzeczywistym rozstrzygnięciem sporu (postanowienie z dnia 3 marca 2016 r., Euro Bank, C-537/15, niepublikowane, EU:C:2016:143, pkt 33).

24 W niniejszej sprawie z postanowienia odsyłającego wynika, że spór w postępowaniu głównym dotyczył zarzucanego opóźnienia ministra w rozpatrywaniu przedmiotowych wniosków o wydanie wiz i miał na celu nakazanie ministrowi rozpatrzenia tych wniosków.

25 Tymczasem ponieważ w odniesieniu do wszystkich wniosków o wydanie wiz będących przedmiotem postępowania głównego zostały wydane decyzje odmowne, które zostały zakwestionowane w drodze środków odwoławczych do sądu, a środki te nie zostały uwzględnione, oraz ponieważ sąd odsyłający wskazał, że odpowiedź Trybunału nie może już służyć skarżącym w postępowaniu głównym, jak wynika z pkt 18 i 20 niniejszego postanowienia, spór w postępowaniu głównym stał się bezprzedmiotowy i, w konsekwencji, udzielenie odpowiedzi na pytania prejudycjalne nie wydaje się już konieczne.

26 Tak więc nawet w przypadku niewycofania wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym przez sąd krajowy, w którego kompetencji leży zasadniczo wyciągnięcie konsekwencji z decyzji o odmowie wydania wiz, a w szczególności uznanie, że należy bądź to utrzymać wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, bądź też zmienić go lub wycofać, w niniejszym przypadku należy stwierdzić, że nie ma konieczności rozstrzygania w przedmiocie wspomnianego wniosku (zob. podobnie postanowienie z dnia 24 marca 2009 r., Nationale Loterij, C-525/06, EU:C:2009:179, pkt 11).

W przedmiocie kosztów

27 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) postanawia, co następuje:

Postępowanie w sprawie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożonego przez Court of Appeal (sąd apelacyjny, Irlandia) postanowieniem z dnia 23 lutego 2018 r. w sprawie C-169/18 zostaje umorzone.

Podpisy